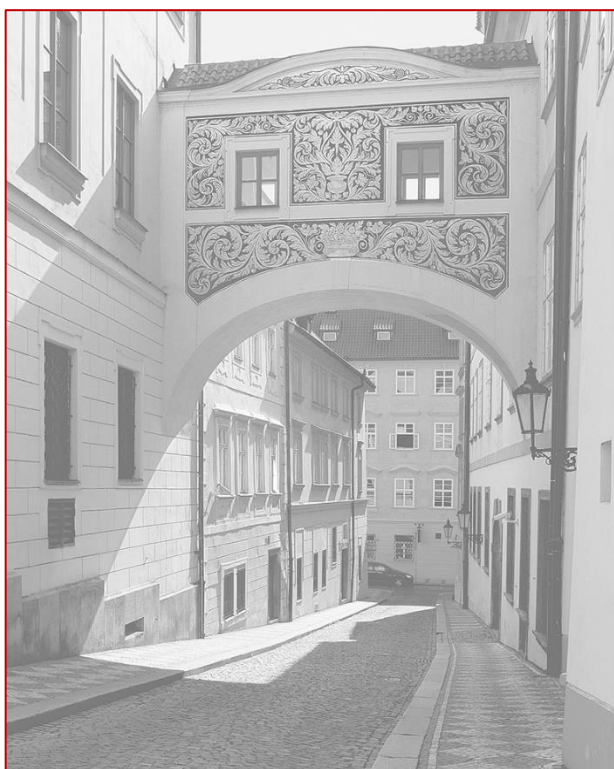

Přehled vnější činnosti EU

Hlavní body agendy SZBP EU

Přehled SZBP č. 8/2021

Srpen 2021

autor: Karolína Buňatová, Klára Ibrahim

Obsah:

AGENDA SZBP EU A VNĚJŠÍ ČINNOST 2

Libanon - Mezinárodní
konference na podporu
libanonského lidu 2

Zasedání EU - ASEAN 3

Mimořádné neformální
zasedání Rady EU
pro zahraniční věci (FAC)
k situaci v Afghánistánu 4

Mimořádné jednání skupiny G7
k situaci v Afghánistánu 5

Irák – Konference
pro spolupráci a partnerství
v regionu 6

Agenda SZBP EU a vnější činnost

Libanon - Mezinárodní konference na podporu libanonského lidu

Dne 4. srpna 2021 se u příležitosti jednoletého výročí ničivé exploze v bejrútském přístavu uskutečnila mezinárodní konference na vysoké úrovni pod vedením Francie a OSN, jejímž cílem bylo mobilizovat finanční a věcnou pomoc pro nejzranitelnější skupiny libanonského obyvatelstva. Konferenci, která se uskutečnila v online formátu, společně předsedali francouzský prezident Emmanuel Macron a náměstkyně generálního tajemníka OSN Amina Mohammedová. Evropskou unii na konferenci zastupoval předseda Evropské rady Charles Michel a vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josep Borrell.¹

Libanon aktuálně čelí hluboké politické a socioekonomické krizi, která byla vyvolána finančním kolapsem v říjnu 2019 a dále umocněna devastujícím výbuchem v bejrútském přístavu v srpnu 2020 a probíhající pandemií covidu-19. Libanon zároveň i nadále hostí přibližně 1,5 milionu syrských uprchlíků a přibližně půl milionu palestinských uprchlíků. Nedostatek zdrojů a kolaps veřejných služeb vede k závažné humanitární krizi a přispívá k napětí v zemi i regionu.² Dle Světové banky je aktuální krize v Libanonu jednou ze tří nejhorších hospodářských a finančních krizí na světě od poloviny 19. století.³ V přijatém závěrečném prohlášení⁴ účastníci konference uvítali, že v tomto obzvláště obtížném kontextu byla veškerá pomoc, která byla Libanonu slíbená na konferenci před rokem, již vyplacena. Účastníci zároveň reagovali na další humanitární výzvu OSN mobilizovat dalších 357 milionů dolarů na příštích 12 měsíců a přislíbili finanční podporu v celkové výši 370 milionů dolarů, k níž by měla být přidána i značná věcná pomoc. Cílem je zejména řešení nejnaléhavějších potřeb v oblasti zajišťování potravin, vody a hygieny, zdraví a vzdělávání. Vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Borrell v této souvislosti připomněl, že EU stála v popředí úsilí o poskytnutí mimořádné podpory Libanonu a mobilizovala celkem 170 milionů euro na pokrytí okamžitých potřeb a řešení následků výbuchu. V roce 2020 pomohla zároveň Evropská komise Libanonu poskytnutím 83 milionů eur na financování humanitárních aktivit. Vysoký představitel oznámil v průběhu konference, že Evropská unie navýší další podporu Libanonu o 5,5 milionů eur, které mají být primárně určeny zdravotnickému sektoru, zejména jako dodatečná reakce na pandemii covidu-19, čímž se podpora EU nejzranitelnějším obyvatelům Libanonu v roce 2021 navýší na celkovou částku 55,5 milionů eur. Evropská unie zároveň přeorientovala probíhající projekty v Libanonu v hodnotě přibližně 265 milionů eur s cílem podpořit obyvatelstvo zasažené výbuchem v Bejrútu a pandemií covidu-19 v různých odvětvích. EU také společně s OSN a Světovou bankou vytvořila a zapojila se do provádění rámce reformy, obnovy a rekonstrukce (3RF - Reform, Recovery and Reconstruction

¹ Lebanon: High Representative/Vice-President Josep Borrell participates in the Conference in support of the Lebanese people. Eeas.europa.eu [online], 04/08/2021 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/102755/lebanon-high-representativevice-president-josep-borrell-participates-conference-support_en.

² Lebanon: EU mobilises €5.5 million for coronavirus response. Ec.europa.eu [online], 04/08/2021 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_4042.

³ Co-Chairs' Conclusions (France and United Nations) - Conference In Support of the population of Lebanon (4 August 2021). Diplomatie.gouv.fr [online], 04/08/2021 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/lebanon/news/article/co-chairs-conclusions-france-and-united-nations-conference-in-support-of-the>.

⁴ Tamtéž.

Framework), rámce zaměřeného na lidi, který se řídí zásadami transparentnosti, odpovědnosti a začlenění. V kontextu 3RF poskytla EU již počáteční příspěvek v hodnotě 10 milionů eur a hodlá ve své podpoře pokračovat s cílem rychlého a účinného provádění rámce.⁵

Účastníci konference rovněž uvítali jmenování Nadžíba Míkátího premiérem pověřeným jednat o složení nové vlády v Libanonu, jejíž sestavení se nedaří již od demise vlády Hasana Dijába v srpnu 2020 v reakci na výbuch v Bejrútu. Zároveň vyzvali k sestavení vlády, která by byla oddaná myšlence záchrany země, a uvedli, že jakmile se nová vláda zformuje, bude se muset věnovat rychlému zahájení, vedení a uzavření jednání v dobré víře s Mezinárodním měnovým fondem (IMF). Rovněž bude muset připravit parlamentní volby, které se mají konat na podzim roku 2022, a zajistit jejich transparentnost, nestrannost a konání v řádném termínu.⁶

Zasedání EU - ASEAN

Dne 6. srpna 2021 se formou videokonference uskutečnilo zasedání EU-ASEAN na vysoké úrovni, které se konalo před zasedáním regionálního fóra ASEAN na ministerské úrovni. Zasedání předsedali společně vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josep Borrell a ministr zahraničních věcí Singapuru Vivan Balakrishnan. V průběhu zasedání hodnotili představitelé implementaci strategického partnerství mezi EU a státy Sdružení jihovýchodní Asie a diskutovali o dalším posilování spolupráce v oblasti obchodu, bezpečnosti, klimatu a řešení pandemie covid-19. Vysoký představitel EU při této příležitosti vyjádřil znepokojení nad vývojem situace v Barmě/Myanmaru. Na výročním zasedání regionálního fóra ASEAN (ARF) na ministerské úrovni zhodnotili představitelé členských států svou spolupráci v oblasti bezpečnosti a diskutovali o přetrvávajících bezpečnostních výzvách v regionu i v mezinárodním měřítku. Zástupci EU prezentovali priority EU pro partnerství EU – ASEAN v oblasti indicko-tichomořského regionu, zvládnutí pandemie covidu-19 a vyjádřili své názory ohledně situace v Barmě/Myanmaru, v oblasti Jihočínského moře a Korejského poloostrova.⁷ Ministři států ASEAN na závěr přijali prohlášení o mládeži, míru a bezpečnosti.⁸

⁵ Lebanon: High Representative/Vice-President Josep Borrell participates in the Conference in support of the Lebanese people. Eeas.europa.eu [online], 04/08/2021 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/102755/lebanon-high-representativevice-president-josep-borrell-participates-conference-support_en.

⁶ Co-Chairs' Conclusions (France and United Nations) - Conference In Support of the population of Lebanon (4 August 2021). Diplomatie.gouv.fr [online], 04/08/2021 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/lebanon/news/article/co-chairs-conclusions-france-and-united-nations-conference-in-support-of-the>.

⁷ ASEAN: High Representative/Vice-President Josep Borrell co-chairs Post Ministerial Conference ahead of the ASEAN Regional Forum Ministerial. Eeas.europa.eu [online], 06/08/2021 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/102867/asean-high-representativevice-president-josep-borrell-co-chairs-post-ministerial-conference_en.

⁸ ASEAN Regional Forum: Joint Statement on promoting the Youth, Peace and Security Agenda. Eeas.europa.eu [online], 06/08/2021 [cit. 2021-09-20]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/102865/asean-regional-forum-joint-statement-promoting-youth-peace-and-security-agenda_en.

Mimořádné neformální zasedání Rady EU pro zahraniční věci (FAC) k situaci v Afghánistánu

Dne 17. srpna 2021 proběhlo formou videokonference mimořádné zasedání Rady EU pro zahraniční věci (FAC) k aktuální situaci v Afghánistánu. Ministři zdůraznili nutnost zajištění bezpečné evakuace občanů EU a místních zaměstnanců ze země. Dle Rady bude spolupráce s jakoukoli budoucí afghánskou vládou podmíněna mírovým a inkluzivním uspořádáním, dodržováním základních práv všech Afghánců, dodržováním mezinárodních závazků Afghánistánu, odhodláním bojovat proti korupci a prevencí před využíváním afghánského území teroristickými organizacemi.⁹

Na tiskové konferenci po jednání připomněl vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josep Borrell původní záměr vojenské operace v Afghánistánu spuštěné Spojenými státy s podporou NATO v říjnu 2001 – bojovat proti Al-Káidě zodpovědné za útoky na Světové obchodní centrum a budovu Pentagonu dne 11. září 2001. Tento záměr se postupně vyvinul v úsilí vybudovat v Afghánistánu moderní stát, kde by byly zajištěny svobody a základní práva jednotlivců, především žen a dívek. Jak vysoký představitel uvedl, po dvaceti letech tohoto úsilí lze říct, že první cíl byl splněn, ten druhý však nikoliv. Tálibán nyní získává čím dál větší politickou a vojenskou kontrolu v zemi, a to dokonce ještě před termínem definitivního odchodu amerických vojenských jednotek, který byl stanoven na 31. srpna 2021. Vysoký představitel zhodnotil důsledky dvacetiletého úsilí budování moderního afghánského státu a konstatoval, že podobné operace jinde ve světě povedou k podobným výsledkům, pokud toto úsilí nezvede od samotných občanů dané země a pokud se na něm oni sami nebudou podílet. Dle jeho slov došla Rada na svém jednání k následujícím závěrům:

- Prioritou je zajištění bezpečné evakuace občanů EU nacházejících se stále v Afghánistánu a afghánských občanů, kteří pro západní země dvacet let pracovali, pokud budou chtít opustit zemi. S tím souvisí nutnost zajištění fungování letiště v Kábulu a možnost evakuovaných osob se na letiště dostat.
- Je třeba zajistit, aby nová politická situace v Afghánistánu nevedla k velké migrační vlně do Evropy. V tomto ohledu bude potřeba vše koordinovat mezi členskými státy EU a tranzitními zeměmi.
- EU musí vést dialog s vedoucími představiteli v Kábulu (vysoký představitel uvádí, že Tálibán vyhrál válku, a bude proto nutné jednat s ním), tak aby bylo zabráněno humanitární krizi a návratu zahraničních teroristů do země. EU bude jednat s afghánskými orgány, ať už je bude řídit kdokoli.

Vysoký představitel dále uvedl, že všichni, zřejmě včetně Tálibánu, byli překvapeni rychlým pádem armády, do které předtím západní státy investovaly mnoho peněz a pro kterou vycvičily desítky tisíc vojáků. Vítězství Tálibánu předcházelo selektivní zabíjení určitých osob – intelektuálů,

⁹ Neformální videokonference ministrů zahraničních věcí, 17. srpna 2021. Consilium.europa.eu [online], 17/8/2021 [cit. 2021-08-26]. Dostupné z: https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/fac/2021/08/17/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Informal+video+conference+of+foreign+affairs+ministers.

novinářů, vojáků, žen, a vůdčích osobností – s cílem vytvořit atmosféru teroru. Nyní však musí západní země čelit budoucnosti a poučit se z minulosti.¹⁰

Dne 17. srpna 2021 vydal vysoký představitel prohlášení jménem EU, v němž vyzval všechny strany Afghánistánu, aby dodržovaly veškeré přijaté závazky a aby byly zachovány a rozvíjeny politické, hospodářské a sociální úspěchy afghánského lidu dosažené od roku 2001. Připomněl také, že Afghánistán je signatářem Charty OSN. Podle vysokého představitele bude stále důležitější spolupráce EU s jejími partnery ve Střední Asii, a to především v oblasti boje proti terorismu a v důsledcích možného pokračujícího konfliktu, jakými jsou regionální nestabilita, obchod s drogami a nekontrolovaná nelegální migrace. Vysoký představitel uvedl, že je vyvíjeno veškeré možné úsilí k zajištění bezpečnosti místního personálu pracujícího pro EU nebo členské státy, mimo jiné prostřednictvím jeho evakuace, se zvláštní pozorností věnovanou těm Afgháncům, kteří se zásadně angažovali pro společné hodnoty a jejich bezpečnost tak může být ohrožena. Apeloval také na všechny aktéry, aby všem osobám v nouzi, včetně vnitřně vysídlených osob, umožnili bezpečný a neomezený přístup k humanitární pomoci.¹¹

Stažení vojenských jednotek USA a NATO je součástí mírové dohody uzavřené mezi Spojenými státy americkými a afghánským radikálním hnutím Tálibán v katarském Dauhá dne 29. února 2020.¹² S blížícím se konečným termínem stažení vojsk USA a NATO z Afghánistánu (31. srpna 2021) zahájil Tálibán bleskovou ofenzívu a postupně obsadil klíčová afghánská města. Afghánský prezident Ašraf Ghaní uprchl ze země. Představitelé Tálibánu oznámili, že sestaví inkluzivní islámskou vládu s tím, že jednájí také s členy bývalé vlády. Podpořili rovněž účast žen ve vládě. Mnozí Afghánci se však obávají, že vláda Tálibánu bude ve skutečnosti násilnická a represivní a bude zahrnovat přísný výklad islámského práva. USA se rovněž obávají návratu zahraničních extremistických skupin do Afghánistánu.¹³ Další diskuse ministrů zahraničí EU o vztazích s Afghánistánem proběhne na neformálním zasedání ve formátu Gymnich ve dnech 2. a 3. září 2021.

Mimořádné jednání skupiny G7 k situaci v Afghánistánu

Z iniciativy předsedajícího Spojeného království proběhlo dne 24. srpna 2021 formou videokonference mimořádné jednání států skupiny G7¹⁴ k aktuální situaci v Afghánistánu. Jednání se rovněž zúčastnil generální tajemník NATO Jens Stoltenberg. Skupina G7 bude požadovat záruku možnosti bezpečného odchodu z Afghánistánu i po 31. srpnu 2021, tedy po termínu stanoveném pro stažení vojsk USA a NATO. Podle vyjádření kanadského premiéra Justina Trudeau jsou kanadské síly připraveny v Kábulu zůstat i po tomto datu, pokud to bude možné. Země G7 se

¹⁰ Afghanistan: Press remarks by the High Representative Josep Borrell after extraordinary videoconference of the EU Foreign Ministers. Eeas.europa.eu [online], 17/8/2021 [cit. 2021-08-26]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/103139/afghanistan-press-remarks-high-representative-josep-borrell-after-extraordinary_en.

¹¹ Afghánistán: prohlášení vysokého představitele jménem Evropské unie. Consilium.europa.eu [online], 17/8/2021 [cit. 2021-08-26]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/08/17/afghanistan-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union/>.

¹² Text dohody k dispozici na: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement-For-Bringing-Peace-to-Afghanistan-02.29.20.pdf>.

¹³ Taliban take over Afghanistan: What we know and what's next. Apnews.com [online], 17/8/2021 [cit. 2021-08-23]. Dostupné z: <https://apnews.com/article/taliban-takeover-afghanistan-what-to-know-1a74c9cd866866f196c478aba21b60b6>.

¹⁴ Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, Spojené království, USA a EU.

v Afghánistánu obávají vytvoření nového trhu pro pašeráky lidí a vzniku drogového státu. Itálie se chce zasadit o zapojení širší skupiny G20, jíž nyní předsedá, aby mohly být do mezinárodní spolupráce zahrnuty i země jako Rusko, Čína, Saúdská Arábie, Turecko a Indie. Předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová vyzvala členské státy EU zapojené do mise NATO k tomu, aby dobrovolně nabídly místa na svém území k přesídlení afghánských uprchlíků.¹⁵

Irák – Konference pro spolupráci a partnerství v regionu

Dne 29. srpna 2021 se v iráckém Bagdádu uskutečnila regionální konference pro spolupráci a partnerství v regionu. Konferenci uspořádala irácká vláda s podporou Francie zastoupenou prezidentem Emmanuelem Macronem a zúčastnili se jí lídři osmi dalších regionálních států, konkrétně Egypta, Jordánska, Íránu, Saudské Arábie, Kataru, Spojených arabských emirátů, Kuvajtu a Turecka a zástupci regionálních organizací Arabská liga, Organizace islámské spolupráce a Rada pro spolupráci v Perském zálivu. Cílem konference bylo nastavit společný rámec pro dialog a řešení rozporů v regionu a posílit hospodářské partnerství mezi jednotlivými zeměmi. Na závěr konference účastníci přijali společné prohlášení¹⁶, ve kterém ocenili snahu a diplomatické úsilí Iráku o nalezení společné řeči na regionální a mezinárodní úrovni pro posílení politického, hospodářského a bezpečnostního partnerství v regionu a zahájení konstruktivního dialogu na základě společných zájmů. Vyjádřili rovněž podporu Iráku a jeho vládě. Účastníci se také shodli na vytvoření navazujícího výboru, složeného z ministrů zahraničních věcí zúčastněných zemí, který bude pověřen přípravou budoucích pravidelných zasedání a bude diskutovat o strategických ekonomických a investičních projektech navržených Irákem.¹⁷ Konferenci je připisován historický význam vzhledem k jednotnému vyjádření podpory Iráku ze strany rivalských účastnických států a vyjádření podpory jeho úsilí o zachování bezpečnosti, obnovy a ekonomických reforem v regionu. K uspořádání konference Iráku pogratuloval jménem Evropské unie i vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josep Borrell, který ve svém prohlášení uvedl, že konference je důležitým krokem v úsilí o podporu suverenity a stability Iráku a podporu deeskalace, dialogu a regionálních řešení problémů v Perském zálivu. Evropská unie srdečně vítá úsilí Iráku o budování mostů v regionu a je i nadále připravena ho v tomto úsilí podporovat. Zároveň zdůraznil, že tato konference ukazuje cestu vpřed pro region založenou na partnerství a spolupráci a je příležitostí, kterou by si region neměl nechat ujít.¹⁸

¹⁵ EU po summitu G7: Z Afghánistánu se nesmí stát nový trh pro pašeráky lidí. Euractiv.cz [online], 24/8/2021 [cit. 2021-08-26]. Dostupné z: https://euractiv.cz/section/evropska-unie-a-svet/news/eu-po-summitu-g7-z-afghanistanu-se-nesmi-stat-novy-trh-pro-paseraky-lidi/?utm_source=traqli&utm_medium=email&utm_campaign=2098&pnespid=BLQysk5OTRSxjnPIOjvreOR_ury6VEXATA.vdg.

¹⁶ Final Communiqué of the Baghdad Conference for Cooperation and Partnership. Mofa.gov.iq [online], 28/08/2021 [cit. 2021-09-21]. Dostupné z: <http://www.mofa.gov.iq/2021/08/?p=25539>.

¹⁷ Baghdad conference to establish cooperation, partnership in region. Al-monitor.com [online], 30/08/2021 [cit. 2021-09-21]. Dostupné z: <https://www.al-monitor.com/originals/2021/08/baghdad-conference-establish-cooperation-partnership-region>.

¹⁸ Iraq: Statement by the Spokesperson on the outcomes of the Baghdad Conference. Eeas.europa.eu [online], 29/08/2021 [cit. 2021-09-21]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/103455/iraq-statement-spokesperson-outcomes-baghdad-conference_en.

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: Přehled SZBP EU
Název: Přehled vnější činnosti EU; EU a politika rozšíření; Hlavní body agendy SZBP EU	Typ edice: online, ISSN 2533-4263
Autoři: Buňatová, K.; Ibrahim, K.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=2
Číslo: Přehled SZBP č. 8/2021	První vydání edice: leden 2005
Datum: srpen 2021	Frekvence vydání edice: měsíčně
Klíčová slova: SZBP; FAC; Libanon; ASEAN; Afghánistán; G7; Irák.	Zaměření: přehledy Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Klára Ibrahim (SZBP), tel. 2241, email: ibrahimk@psp.cz
 Karolína Buňatová (SZBP), tel. 2235, email: bunatovak@psp.cz
 Martin Kuta (SBOP), tel. 2305, email: kutam@psp.cz